

מסורת הש"ס

(א) ר"ה טו. גיטין ה' : ממנו
סא : ב"ק י' : סנהדרין ל"ז :
(ב) ד"א ח"ב (ג) ז"ל דפ"י :

הגהות הב"ח

(א) הב"ח ד"ה חתומה
וכי' הקשית לו הפירוש ואת
ק' מ"ה וד"ג אמריה
לשמועתי קמיה דרב
כהנא ולרב יוסף מי ניתא
כ"י :

מוסף רש"י

אבל בלילה. שאני רואה
לנו סתמין ואין עושין דין
אפילו למחר. שמתחילתו לא
נחלו לשבועת יוסף דין (ומהירין
כ"י).

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

קיד.

עין מושפא
גר מצוה

י"א א מ"י פ"ה ס"ה מ"ג
הלכה ח' מה' פ"ה קט
ט"ז פ"ה מ"י פ"ה
כ ב מ"י פ"ה מ"ה
מ"ה הלכה ח' מה' פ"ה
פ"ה ט"ז פ"ה מ"י פ"ה
פ"ה י :

רבינו גרשום

ביום אבל בלילה אפי' משום
שלשה כותבין. משום
עדות : ואי עושין דין. אין
דין נזהר בלילה כדמסיקין
בסנהדרין דין סמנון דין
ביום וגומ' אף בלילה
אבל אין מתחילין אף בלילה
דכתיב והיה ביום הנחילו
את בני הא כיצד יוסף
לחלול דין לילה לומר
דין : מאי עמא. כשנכנסו
בלילה אין עושין דין. משום
דדור עדים אין עד נעשה
דין. אין ה"ר קאמינא דין
נחלו : איתמר קני. קני
משכיר מרע או מיד אחר
אם רצה לחזור מאותו קני
עד איתמי יכול לחזור :
רבה אמר כל זמן שיושבין.
אפי' שאין עוסקין באותו
ענין : רב יוסף אמר כל זמן
שעוסקין באותו ענין אפי'
שאין יושבין : ואי סלקא
דעתך כל זמן שיושבין
יכול לחזור אם כן אמאי
אם רצו עושין דין מיד
לחלוף כשנכנסו ומיירין
כל אחר לירושון וליחוש
דלמא הדר ביה אותו שכיב
מרע מצאוהו עד שהן
יושבין (א) ודברי שבי מרע
אין צריכין קני וחשוב
קנין דככותבין ובספורין
דמי כל זמן שקנין חוזר
יכול הוא נמי לחזור בו אלא
הואיל דכל זמן דעוסקין
באותו ענין לא הדר ביה
הואיל לא פני הדר ב' הואיל
דחליף מהחזק ענינא : אלא
מאי אית לך למימר.
ליב יוסף דפ"י למיבד
דין משום דכבר פליק

(א) א"ל ז"ל וף שדרי שבת
ימי וככותבין ובספורין דמי
מ"ה כל זמן שקנין חוזר.

אבל בלילה אפילו שלשה כותבין ואין עושין דין. דהיה ראיה
כמו עדות ואין מקנלן עדות גלילה דמכוח פרק ראוהו
בית דין (ר"ה דף כה : וס) דקבלת עדות מחללת דין והיום דרואי
לקבלת עדות יכולין לדון על פי ראיה יום דלא מהא שמיעה גדולה
מראיה ולא כמו שפירש הקונטרס
לומר קבלו עדות שהעידו לפניהם
גלילה דין למחר ע"פ אותו עדות
ואין צריכין לחזור ולהעיד בפניהם
ביום ומה שפירש הקונטרס דוקא
שנכנסו לבקר אבל הזמנים להעיד
שוב אין יכולין לדון אפילו יעידו
אחרים דהוה להו עדים ואין עד
נעשה דין והיה ראיה מפ"ק דמכות
(דף ו.) דרבי יוסי סבר נמלא אחד
מהן קרוב או פסול עדות כולן בטלה
ולרבי נמי כי אמרי לאסוריה איתנא
עדותן בטלה ופסקי רב נחמן
דהלכתא כוותיה דרבי וקיימא לן כרב
נחמן דבימי והיה דר"ה דמושיבין
מחבריהן אלא הימיר איירי שלא

הלכו מחללה ע"מ לראות דא"כ אין שוב הימיר יכול להיות דין והיה
ראיה נמי מחשבות רש"י ז"ל שהיה מדקדק מלאן שאין צריך לומר
אחם עדי דאי אמר להו ליהוי עלי סהדי אמאי רצו עושין דין הא
בדלא שיעבד סהדי ואע"פ שפ"ה יכול להיות דין כשראו גלילה
כיון שיש עדים מעידים בפניו כשמתכוין להעיד גרע טפי ואין
להקשות כי פריך ב' ראוהו ב"ד (ר"ה דף כה : וס) מושיבין מחבריהן
לוקמו בדוכמיהו וליקדשו דלא מהא שמיעה גדולה מראיה אמאי
לא משני כגון שנכתבו להעיד דאין יכולים להיות דיינין דהא אי
נכתבו לא היה הימיר נעשה דין ומיהו אין נראה פ"י דטעם דאין
עד נעשה דין הוא או משום דהיה עדות שאי אחת יכול להזמה
דכיון שהן עומדים עדים ודיינין לא יקבלו המה על עמלן או משום
דבעינן ועמדו שני האנשים אלו העדים לפני ה' אלו דיינין אבל
העדים עומד ענין חוזרין ויושבין ודנין ומהני טעמי אין לפסול
המתכוין להעיד אלא דוקא עד המעיד ומהיהא דמכות שכתב אין
ראיה דהתם גזירת הכתוב הוא דמקיש ג' לשנים דאפילו הן מלא
אם נמלא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה ועוד קשה לר"י
לפירושו דמדמה אין עד נעשה דין נמלא אחד מהן קרוב או פסול
אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה כמו כן לא יעשה שוב דין
א"כ לית ליה שלא מהא שמיעה גדולה מראיה והשתא דר"ה פריך
בפשיטות ולא מהא שמיעה גדולה מראיה ומשמע דליכא מאן דפליג
ועוד קשה דרבי יהודה אדרב יהודה דרב יהודה פסקי בנכות (דף ו.)
כרבי יוסי דבראיה בעלמא נעשה עד ואין עד נעשה דין (א) וא"ת
הכי קאמר רב יהודה רצו עושין דין הלא נעשו עדים אע"פ
שלא נכתבו אלא ודאי אומר ר"י דאין לדמוהו ועוד אומר ר"י
דחס נמי כוונה לחודה שנכתבו להעיד בשעת ראיה לא היתה
עדותן בטלה אלא כשהעידו א"כ ב"ד דאי לא תימא הכי אין לך
גט כשר כשנכתבין בפני קרובין או קדושין אם נכתבו להעיד והא
דקאמר ומה יעשו שני אחין שראו נכחד שהרג את הנפש אע"פ
שאין עדותן בטלה אלא כשמעדין בפני ב"ד מ"מ פעמים שאין האח
זה יודע שכבר העיד אחיו ומעיד ומיהו מעיקרא היה צע למימר התם
דבראיה בעלמא בלא העדאה נפסלן כשנמלא אחד מהם קרוב או
פסול מדפריך הרוב יציל נרבע יציל הורג ורובע יציל אבל לפי
המסקנא דכדי למימר ומסיק רבא אומר קרא יקום דבר במקמי
דבר הכתוב מדבר דהיינו עדים שהדבר מתקיים אין ידיון אין נפסלן
עד שיעידו בבית דין ויקיימו דבר : וא"י עד נעשה דין. איתן עד
המעיד דכפרישית ודוקא דלאורייתא אבל דברנא נעשה דין
דמוכח בפ"ק דגיטין (דף ה.) ובפ"ב דמכות (דף כה : וס) כולן עדים הן ואפילו עד הרואה
אין נעשה דין היינו דוקא דביי נפשות דמכות ב' ראוהו ב"ד (ר"ה ס.) דמפרש טעמא כיון דחזו דקטל חו לא מנא חזו ליה בזכותיה ואם
חאמר (א) דכפרק קמא) דמכות (דף י. וס) מפרש טעמא אחרתא דקאמר ר' עקיבא מנין לכהנין שראו בו שאין ממיתין אותו עד
שיעמוד ב"ד שנאמר עד עמדו לפני העדה למשפט עד שיעמוד ב"ד אחר ו"ל דהיה דרשא דמכות עיקר והיה דר"ה (דף ט. וס) לא
קאמר אלא דמהיהא טעם לא גמרין שאר דיינים מהתם דדוקא דביי נפשות אין עד הרואה נעשה דין משום והיה עדות :
נ"חוש דלא הדר ביה. קשה לר"י דא"כ כל מתנת שכיב מרע ככולה או מלוה מחמת מיתה יחוש דלמא הדר ביה וכי תימא הכי נמי וצריך
עדים שלא חזר בו עד שמת דהא בסוף פ"ק דב"מ (דף י.) אחר קמא ובתרא בתרא קני קמא לא קני משמע ואי ליכא בתרא קמא
קני

אפילו הן שלשה כותבין ואין עושין דין. למחר אפילו לא כתבו אלא
אם כן יבואו אחרים ויעידו בפניהם כדאמר בראש השנה (וכה) ראוהו
שלשה והן בית דין יושבו מחבריהם אלא הימיר אחד מהשלשה
ויעידו השנים בפניהן ויאמרו השלשה מקודש ופרישין התם ולוקמו
בדוכמיהו וליקדשו ומקמינן כשראוהו
גלילה הלך הן עמלן אינם יכולין
לקבל למחר שהרי גלילה עדים היו
ולא דיינין ולמחר אין עד הרואה
בדבר נעשה דין על פי עדות עמלן
אלא אם כן יעיד אחר בפניו דהשתא
אין עושה הדין על פי עדות עמלן
והלך אחד מן השלשה שראו אחד
כשמושיבין שנים אלא להיות דיינין
ושנים הרואין מעידין בפניהם יכול
הוא להיות דין אע"פ שראוהו גלילה
עמלן שרי ע"פ השלשה שראו אחד
שמעדין לפניו הוא דן את הדין ולא
על פי ראיה עמלן דאין לנו לפסול
דיינין בשביל שראו בדבר כל זמן
שלא העידו אלא שהא עמלן לא דיון
את הדין על פי ראיה עמלן דאין עד
דאין יכול להיות דין אלא אם כיום ראה דהיהא שעתא מצי לדון
את הדין דלא מהא שמיעה גדולה מראיה מה לי אם דיון עכשיו
מה לי אם דיון למחר. והכא נמי מהאי טעמא משום דהוה להו עדים
בראיה גלילה דלא מצי למימר לא מהא שמיעה גדולה מראיה
דהיהא ראיה לא חשיבין לה כעדות שהועד בפניהן אלא היכא
דלא בשעה שכולן לעשות הדין אלא היכא דלא בשעה שאין
יכולין להיות דיינין כגון גלילה היה ראיה ראיה עדים היא שראוין
בדבר ולא ראיה דיינין היא והלכך ע"פ ראיהן דהיינו כאלו הם
עדים אין יכולין הן עמלן להיות דיינים על פי ראיה עמלן דאין עד
נעשה דין. ומיהו ב"ד שהעידו לפניהם עדות גלילה עדות גמורה
היא ויכולין לדון למחר ביום אבל ראיה דידה שראוין גלילה לא
חשיבין כאלו הועד לפניהם גלילה דיון דלא חזו בהיהא שעתא
לדבר ראיה דידה אינה כשמעיה ממש ששמעו מפי עדים גלילה
אלא הן עמלן נעשו עדים ושוב לא יהו דיינין בעדות עמלן אלא
יעידו אחרים בפניהם והכי הלכתא וכי הא סוגיא אשכחן ב"ק ב' פ'
החול (דף ט.) גבי החוקע לחבירו : ואין עד נעשה דין. המעיד על
הדבר אין נעשה עוד דין בלאותו דבר וגם אם ראה את הדבר
ונעשה עד אין נעשה עליה עוד דין בעדות עמלן אלא אם כן מעדין
אחרים בפניו. ונראה צעיר דגזירת הכתוב היא דכתיב (דברים יט) ועמדו שני
האנשים וגו' בעדים הכתוב מדבר (שנוטות דף ג.) לפני ה' היינו
לפני הדיינין לשמיעתין קרא דלרף להעיד שנים לפני הדיינין אבל
העדים אינן חוזרין ויושבין ודנין : ה"ג קנין עד אימתי יכול לחזור.
וכ"כ בפירושו דרבי חננאל. ויין מתנת ברא ויין מתנת שכיב מרע
במקל דאית ביה קנין מיירי. וקבעי עד אימתי יכול לחזור בו מקנינו
ולבטלו דהא לא גמר ומקני מיד אלא לדעת לקיים לו מתנתם שיפרש
אחר כן או אם ירצה לחזור בו מיד שיוכל לחזור דקיים להו לרבנן
דלדעתא דרבי מקני איניש שיתן לבו אחרי כן ידע אם אפשר לו
בקנין זה לעשותו קנין גמור : כל זמן שיושבין. דלדעתא דרבי מקני
ליה ע"מ שאם לא יחזור בו בלאותו מעמד אלא אם יחזור בו יבטל :
באבות ענין. של אחת מתנה : שלשה שנכנסו בו. במתנת שכיב מרע
במקל ובקנין מיירי דאין יכול לחזור בו : ליחוש דלמא הדר ביה.
ואמאי קאמר רצו עושין דין דמשמע בלאותו מעמד אע"פ שעדיין יושבין
עושין דין גמור ואמאי הא כיון דיכול לחזור בו ויבטל הדין לא היה דין :
אמריה לשמעא כו'. מנוכחתי בדבר לפניו והקשיתי לו : (א) ולרב
יוסף מי ניתא כו'. והכי גרסינן אמריה לשמעא קמיה דרב כהנא :

מענינא
דמוכח בפ"ק דגיטין (דף ה.) ובפ"ב דמכות (דף כה : וס) כולן עדים הן ואפילו עד הרואה
אין נעשה דין היינו דוקא דביי נפשות דמכות ב' ראוהו ב"ד (ר"ה ס.) דמפרש טעמא כיון דחזו דקטל חו לא מנא חזו ליה בזכותיה ואם
חאמר (א) דכפרק קמא) דמכות (דף י. וס) מפרש טעמא אחרתא דקאמר ר' עקיבא מנין לכהנין שראו בו שאין ממיתין אותו עד
שיעמוד ב"ד שנאמר עד עמדו לפני העדה למשפט עד שיעמוד ב"ד אחר ו"ל דהיה דרשא דמכות עיקר והיה דר"ה (דף ט. וס) לא
קאמר אלא דמהיהא טעם לא גמרין שאר דיינים מהתם דדוקא דביי נפשות אין עד הרואה נעשה דין משום והיה עדות :
נ"חוש דלא הדר ביה. קשה לר"י דא"כ כל מתנת שכיב מרע ככולה או מלוה מחמת מיתה יחוש דלמא הדר ביה וכי תימא הכי נמי וצריך
עדים שלא חזר בו עד שמת דהא בסוף פ"ק דב"מ (דף י.) אחר קמא ובתרא בתרא קני קמא לא קני משמע ואי ליכא בתרא קמא
קני

